# בסוד שיח

## האם הנהגת ה"מודרן אורתודוכס" תתן יד להפרדת המינים בחינוך?

באחרונה נערכה הגיגת יובל של בית־ספר שק"ד – בית הספר השיתופי־קיבוצדתי – בשדה־אליהו. אין ספק, ממפעלי החינוך היקקתיים ביותר בכלל מערכת החינוך בישראל. 8 קי־בוצים של הקה"ד מחנכים בו את ילדיהם ולאחר "יובל" אפשר ומותר לערוך חשבון־נפש על הדרך. לפחות על חלק חשוב מה־דרך שאימצה את שיטת החינוך ומסגרתו. ביטאון הקבוצה, "עמודים", פתח שעריו לביקורת פנימית שכוללת הן בעשתה בגילוי־לב, כנהוג וכמקובל בקיבוץ הדתי.

בדב־שיח תחת הכותרת: "האם ניישר קו עם המציאות המש־תנה" נאמרו דברים וראויים לציטוט.

נפתח בדבריה של מנהלת בית הספ־העל־יסודי מזה עשור שנים, הגב' מרים בר־יוסף. גב' בר־יוסף נשאלה:

"המצב הדתי של התלמידים והאווירה הדתית בבית הספר מעסיקים אותנו מימים ימימה. כיצד אתם רואים את ההתמר־דות במגמה זו?"

תשובתה: "אין פתרונות קסם. הפתרונות הישנים הכזיבו וי־משיכו לאכזב. אם רוצים משהו אחר – יש לחנך אחרת. החינוך של האמצע, הפשרה, השילוב בין כמה כיוונים – זה עבד לפני עידן השלוחיה ולפני שהפכנו ל"שלוחה" של ארה"ב. מי שרו־צה לחנך את ילדיו לאורתודוכסים רוצי, חייב להיות טוטאלי. נר־רשת דוגמא אישית מהמדרים והמחרים. אי־אפשר לחנך עד גיל נעורים בדרך של פשרה. צריכים להיות ברורים ותר־משמעיים. החינוך אינו תפקידו של בית הספר אלא בראש ובראשונה של הבית. בית שאינו מתמודד, אינו יכול לצפות מבית הספר שי־עשה בשבילו את עבודת החינוך. גם המורים צריכים להיות יותר תר־משמעיים. צריכה להיות מסגרת ברורה. ואם אתם, ההורים, רוצים מאתנו לחנך – הקשיבו לנו, גבו אותנו, תנו לנו את הסמכות, אפשרו לנו את התנאים המתאימים. הצעד הראשון הוא – הקמת שני קמפוסים נפרדים לבנים ולבנות. פעם תמכתי בכך רק מבחינה פרגנית. היום אני חושבת שזה נכון גם מבחינה דתית.

היום ראובכרגר (מחנך ורכז מקצוע תושב"ע):

היער החינוכי שלי הוא שהתלמידים שלנו יזהו עם הציר־נות הדתית מתוך גאווה ושלימות. עם הציונות הם מאוד מד־רוים. בתוכם הדתי – צריך לשאוף להרבה יותר גאווה ושלימות. לצורך זה בית הספר צריך להעשיר את קאדר התל־מידים שלו. בהינע שניצור שני קמפוסים נפרדים – לבנים ול־בנות – נקלוט יותר, יגיעו אלינו תלמידים עם חזרות הגאווה הציונית־דתית. נרעיש באופן משמעותי בחיבוב התורני.

נגה גיל (בוגרת בית הספר, מתנכת רכזת תוכנית תלמי"ש (חינוך לחיי משפחה), נשאלה על־ידי המראיינת: (מלכה פוה ושלומית ברק) כיצד עומדת הצעה זו מול הרעיון האידאולוגי של החינוך המעורב:

תשובה: אני מתלבטת לגבי הפתרון, אך חשוב שנהיה פתר־חים לשינויים. מאז התקוממה בה אנחנו למדנו בבית הספר דתי הרבה מים בירדן ובעולם. אנחנו גדלנו בחממה. העולם היום שונה לחלוטין. הכל יותר פתוח, פרוץ, חסר־גבולות. הילדות של הנוער היום גדולות הרבה יותר מהילדות שהיו לנו. נדר־מות של ההתנהגות המערכית. היכולת "להתחבר" לכל מיני סוגים של "אדם רחי", הרבה יותר חשיפת רגשות, חברות יותר עמוקה. המצב הטמחזי בשנים האחרונות מוסיף פחד, ופרה, אנשים מוכרים שנפרנו. גם בקיבוצים יש הרבה שינויים. כל אלו מעמידים בפנינו אתגרים חדשים שאנחנו צריכים לחשוב איך להתמודד אתם. ישנם אלה שרוצים שהחינוך יישאר כמו לפני 50 שנה. השתניגו מאו. גם הקהילה השתנתה. הקיבוצים השתנו, קהילת בית הספר התרחבה מאוד. בית הספר צריך לשאול את עצמו מיהו: מי אנחנו ביחס לקהל היעד שלנו, ומה הייחודיות שלנו.

שאלה: הרעיון בהקמת בית הספר היה שקהילה ייחודית חיי־בת בית חינוך משלה כדי לחנך את הילדים להמשיך את השר־שלת. לפי דבריך, העולם השתנה, האוכלוסיה השתנתה, ותפקידנו היום להתאים את בית הספר למציאות זו?

נגה גיל: כבר אמרנו, יש לנו תלמידים נהדרים, אנחנו בית־ספר טוב, אבל אין לו קו חינוכי, כי החברה שלנו היא עם המון "קווים חינוכיים". התלמידים מרבים הרבה על הפער בין בית הספר לקיבוצים. בית־ספר צריך להיות אוטונומי בהחלטות, לקבוע קו חינוכי מוגדר וברור.

קרם לדב־שיח הזה רב־שיח אחר: "מילקוט התלמידים בעל־יסודי". (ריאיון וכתיבה, תמר לביא). משיבים: תלמידים מכי־תות ט' עד יב' (בית ספר שק"ד).

מרואיין: "אני רוצה לראות שני בתי ספר – אחד לבנות ואחד לבנים, ושימצאו דרך אחידה לחנך, שתתאם את דרך הקיבוץ הדתי, שאגב יש לו דרך מאוד ברורה גם אם היא מור־כבת. לנו קשה להבין מהמורים מה ברירון הולך. בשכבה שלנו כל מורה מושך למקום אחר. זה ממש מבלבל, בכל זאת, אנחנו רק בכיתה י"ב".

מרואיין אחר: "הערך הדתי פחות ברור כיום ונראה כאילו אנשים אדישים לזה. אנחנו מקווים שהאדישות תתפוגג, אולי בעזרת הדור הבא שיכניס רוח חדשה וימצא את דרכו למצויי־נות דתית, ולא רק חברתית.

ושלישי משיב: "בשום אופן לא. רי עם השינויים. מספיק עם "מה לקרש ומה לחרש". יש לנו דרך ייחודית. היא היתה טובה לפני 50 שנה ואין סיבה שהיא לא תמשך כך. שיישאר פה בית־ספר עם אופי קיבוצי, כפרי ופשוט, ולא אולפנה או ישיבה עי־רונית".

ורביעי עונה: אני רוצה שיפתחו הרבה מגמות כדי שכל אדם ימצא את מקומו. היום לא כולם פורחים כאן וזה חבל. אם היי־תה מגמת תאטרון, למשל, היה יכול להיות מצויין".

ומה בתכל'ס?

הנה שני קטעים המרבירים בעד עצמם:

שמח תשמח רעים האוהבים: עדכון נוהל התנועות (קיבוץ עין הנצי"ב): נוהל התנועות הנוכחי אושר בשנת 1999 והוא מס' תיים ב־2004. ועדת החברים הבינה עידכון לנוהל והביאה אותה למועצה. הדיון במועצה התקיים בשני הפרקים הראשונים של הנוהל. הפרק הראשון עוסק בהגדרה של "מנהג המקום". הדיון התמקד בנושא אופי הדיקודים והגשת המקאות התר־יפים. לגבי הדיקודים, לא התקבלה הבקשה שהדיקודים יהיו נפרדים לבל אורוך התנועה. ההחלט להוסיף לנוהל משפט הנחייה לגבי אופי הדיקודים המקובלים... ההחלט להגיש שתייה תריפה רק בקבלה שלפני החשיה ולבטל את בר המשקאות. במקום זאת יוגש בקבוק יין לכל שולחן.

ובקיבוץ יבנתה "הרבה פעמים עלתה ונשמעה בקרב צעירי הקיבוץ שהלכו ללימוד במכינות, בישיבות וכר', ההרגשה שכ־שהם מגיעים הביתה אין המשכיות ללימוד של כל השבוע, מה שהופך את החוזרה הביתה לקשה. לפני כ־5 חדשים החלטנו לע־סות ולבנות קבוצה שתלמד באופן קבוע בשבתות ותיתן מענק לחסר שהרגשנו וגם תגבש קבוצת לומדים. הניסיון עלה יפה והתגבשה קבוצה של כ־10 חבר"ה משכבות שונות שלומדות בשבת אחר ההצהריים". לקראת שבתות הקיץ צפוי בית מדרש חי ותוסס. ומסיימים בשוב.

## דיבוק חברים

"דברים טובים ועדכיים, מן הראוי לתת להם פרסום. מדובר בכותר בן 23, יתום, שהגיע לכפר הנוער הדתי בפרדיסק מיוחד עם פוד כמה יתומים קטנים (בני 8 ומעלה). הבחור סיים את לי־מודיו (במידת אפשרותו). למר טכחות בשדה יעקב, ואח"כ עבר לטבריה. מאחר שהיה חלש, נגרר לאנשים שאינם הגונים שחטי־מו אותו ל"מחיבות קלות" וכר'. הוא נתפס והושם בתא המעצר בטבריה. תוך כדי שהותו שם עם עוד כמה עצירים, הם התעללו בו ותלו אותו בצוואריו. זה היה בשעות לפנה"צ. רק לאחר שעה שמו לב לכך הסוהרים והוא נלקח חסר הכרה לביה"ח.

כמובן שהוא הנשם וחזר למכשירים שונים ושכב כחודשיים כצמות, ונפטר לפני כחודש.

בני, מתן, אחראי לשרייקס "גשר 18+" העוסק בנערים רוסים לפני ואחרי צבא במחנו הצפון, הוא זה שראג לכל סידורי הלוויה ולאחיים של הנפטר.

לנפטר יש שני אחים יתומים במחנו. האחר בצבא סדיר כרגע וחשני לאחר שלמר בכפר הנוער עד כתה ו' עבר לשנתיים לק. שמואל לישיבה, ובכיתה ט' עבר למדרשיית נעם, וכעת הוא בי"ב – "דלית". הוא התעודה היטב בחברה הישראלית ומקובל מאוד חברתית.

האח נפטר ביום שני בלילה, והלוויה נערכה ביום שלישי ב־10 בבוקר בטבריה.

באותו יום היה מבחן בנרות באנגלית לתלמידי י"ב במדר־שייה. מה שאני רוצה לציין, ועל כך מן הראוי לכתוב – הגיעו שני אשטובוסים מלאים מהמדרשייה. כל תלמידי מחזור י"ב לר־בות ראש הישיבה, הרב דוד בלוך והמדריך, כולם הגיעו ללוויה! (המבחן היה ב־1.30!) זה לא מרחק קטן מהמדרשייה לטבריה!

לאחר הלוויה נשארו עם האח בכפר רוברי האנגלית (שמורים מבחינה) עד למחרת. ובמשך "השבעה" כל יום הגיעו חברים אף נשארו ללון איתו. אני מציינת זאת, כי רבות נכתב על המדר־שייה ועל קלקול הרוח החינוך.

אני רואה בכך חינוך לערכים, לחברות, ריבוק של חברים במ־לוא מובן המלה.

חנה רשלוי"

(ועייתה של מוסל"ה ול' הבלתי נשכח)

## אתרים יהודיים מופקרים

בעקבות הקטע על בית הכנסת בודשה ורב בית הכנסת, הרב מייקל שודריך, מובא להלן ציטוט ממכתב שנשלח באחרונה לשר לענייני תפוצות, נתן שרנסקי:

"פולין של היום מלאה אתרים ומבנים יהודים הסטוריים אשר שרדו את ההרס של הפיתרון הסופי. על אף החודבן עומדים על תילם בתי כנסיות ובתי קברות בעיירות ובערים רבות, ומצבם לאחר שנים של הזנחה – שיממון מדאיג חמור. אך מדאיג הרבה יותר הוא הסימוש לרעה, הביזה והמסחר אשר נוהגים בם "נצר־גי הקהילה היהודית" בפולין כבר מספר שנים. בשל תוסר היכ־צאותם הפיזית של יהדים ושל קהילות יהודיות מתפקדות, מחנות ומופקדים מרבית האתרים הללו לפגעי הזמן והטבע, וזאת במקרה הטוב. במקרה הרע סותרים ומוכרים את בתי הכנ־סיות והמבנים היהודים כגון: מקוואות, בתי־ספר, בתי־מדרש, "חדרים" ושסיבלים לירי פולנים אשר על־פי מספר עדויות המ־צויות בידינו – הורסים את המבנים לצרכי עסקי גרלן. זה זמן רב אנו עדים להפקרה המופעת הזו של השרידים האחרונים לקיומה של יהדות פולין. גם מצבם של מרבית בתי הקברות הוא קשה ביותר, על פי רוב אף אחד לא משגיח ולא מטפל בהם. ישנם אי סדרים לאורך כל הדרך בכל הנוגע לנכסים ורכוש יהר־די קהילתי, אשר נמצאים ללא שום פיקוח ועל כן צריך לבקר ולפקח עליהם.

הרב מייקל שודריך, אשר אמור לנהל את ענייני נכסי היהר־דים בפולין אינו מנהל בצורה נאותה את חובותיו בתחום זה, ואין אף אחר אשר מבקר או מפקח על מעשיו.

בישראל לא מצוי כיום גוף שיפקח או יטפל במורשת היהר־דית ההסטורית והארכיטקטונית בפולין.

אנו מעשיקים חמרי אונים בנעשה שם וחשים כיצד הקרקע נשמטת תחת רגלינו וכיצד ההזדמנויות להתעדה ולהשפיע לה־צלת המורשת היהודית המפוארת שנותרה עדיין – חומקת מאי־תנו.

אנו מעודים במתרחש בפולין ומתמצאים בהיסטוריה ובמור־שת היהודית, מכירים היטב את האתרים והאנשים (נציגי הקהי־לות) ועל־כן אנו חדרים מאוד למתרחש ומעוניינים לפעול במהירות ובנחרצות לעצירת תהליך ההרס הבלתי מרוסן והשפ־הדיתי".

מאיר שילת, תוקר שואה טל': 057-202903

schiffs@013.net.il